

HIRÜNK A VILÁGBAN

Szerkesztőség és kiadó-
hivatal: P. O. Box 1005
Washington 13., DC.

MAGYAR KULTURÁLIS FIGYELŐ
Megjelenik havonta
Hungarian Monthly

Előfizetés USA-ban: egész év-
re 4. \$, félévere 2. \$; Más
országban: havi 2 coupon

Magyar aprómunka Spanyolországban

Írta: Megyer József

A spanyolok nem egyszer kérdezik tőlünk, mit tudnak róluk Magyarországon. Erre a kérdésre valóban mindig könnyű a felelet. Hiszen történelmük nagyjai, conquistadoraik vállalkozásai, művészeik, fróik, műemlékeik, vallási életük pompája, gazdag népművészetük, a ferfiák, a bikaviadalok csak a legfontosabbak, amit egy átlagos műveltségű magyar kapásból említ, ha Spanyolországból kell hirtelen vizsgáznia.

De én azt sem hagyom említés nélkül ilyenkor, hogy a mi szokásunkban ilyen kifejezések is vannak: spanyol meggy, spanyol nád, spanyol csizma, spanyol viasz s hogy néha bizonyos magatartás rómör jellemzésére ezt a szót használjuk: **őrült spanyol**. De természetesen nem felejtsem el megmagyarázni, hogy ez a furcsa jelző az ő **Quijote** szavuknak akarja megfelelni, ami az eseményekért lelkesedő, extravagáns megoldásoktól sem visszaretentő embert jelenti.

És ezt a jellemzést vállalja is a spanyol, hiszen a pompás közmondásuk szerint mindnyájunkban van valami a szentből, a költőből, az őrültből és a gyermekből. S a **quijotismo** éppen ennek a négy alapvető emberi tulajdonságnak az a keveréke, amely a spanyol nemzeti géniusznak igen lényeges eleme. ... a tulajdonság alkotott nagyot az Ibéri-félszigeten s jelentkezése kimutatható uralkodóikon, nagy szellemeiken, művészekén, szentjeiken s magán a népen, mely Sevillában sajátos **Semana Santa**-t teremt, Valenciában fallakat éget s kocsmákban, vonatok zsúfolt fülkéiben és mindenütt, ahol nem kell dolgozni, szellemesen filozofálni.

Mi övelük nem tudjuk felvenni a versenyt, legkevésbé a saját hazájukban. Történelmünkéből csak **árpádházi szentjeink gloriolái** világítanak idáig, művészeink nincsenek képviselve a Pradoban, irodalmunkból aránylag még nagyon keveset ismernek s kereskedelmi, ipari kapcsolataink majd húsz év óta szünetelnek. A magyar zene talán az, aminek letezéséről a legtöbb spanyolnak tudomása van. S e téren hálásak lehetünk a Madridban vendégszereplő külföldi karmestereknek is, akik szinte

sohasem hagyják el műsorukból a magyarokat: **Lisztet, Bartókot, Hubayt és Dohnányit.**

Azonban hírünk a tragikus európai helyzet dacára is gyarapodik, mert többé-kevésbé minden magyar dolgozik rajta, akit a sorsa hosszabb vagy rövidebb időre idevetett. Legalább is ezt tapasztaljuk a spanyolokkal folytatott beszélgetés közben attól a pillanattól kezdve, hogy spanyol barátunk ilyen fordulatot ad a társalgásnak: „Ismerek egy magyart, aki...”.

Ezek közül a **beszéd-tárgya**, honfitársak közül nem egy értékes nemzetszolgálatot végez a maga szűkebb körében, de néha az egész spanyol nyilvánosság előtt.

Beszéljenek a példák.

Néhány évtizeddel ezelőtt Valenciába érkezett egy fiatalember. Magyar érettségijével bizony nem tudott mit kezdeni, de felismerte, hogy Valenciában hol terem a babér. Iparművész lett s műhelyéből ma a valenciai népviselet remekei kerülnek ki, ami nélkül pedig a spanyol Levante fővárosában nincs ünnep. Az pedig arrafelé sok van. De **Conte Artur**, Valencia egyetlen húngarója, nemcsak a hímszót kezeli kifűzően, hanem a hazai vívókartot is pompásan forgatja. Már a hatvanas éveiben jár, mikor kerületében vívóbajnokságot nyer s mint valami új életre támadt ősz **Toldi Miklós**, csapatával Madridba megy és megszerzi Valenciának a **Generalissimo** díját.

Vannak másfajta magyar sikerek is.

A legmodernebb szellemű spanyol filmek rendezője **Vajda László**. Sőt az ő műve a spanyol “gyöngyösbokréta” filmje is, a **Ronda Española**.

A madridi társaság legkeresettebb fényképésze **Gyenes János**. A spanyol “Commonwealth” reprezentatív folyóirata, a **Mundo Hispánico** nemigen ad ki számot **Miller Miklós** fényképriportjai nélkül (aki ezzel a “magyar” névvel még nyugodtan lehet egykori szegedi diák). **Muráti Lili** és **Vaszary János** nevét Spanyolországban minden színházlátogató ismeri. Az ABC külpolitikai tájékoztatóját állandó szerkesztője, **Révész András** jegyzi.

De nemcsak szellemi vagy művészi sikereink vannak, akad egyéb, is.

Madrid egyik leglátogatottabb étterme az "Edelweiss". A jóhírnév titka a budapesti szakács. Az arra tévedo magyarnak ezt nem is kell feltétlenül tudnia, mert elegendő egy pillantást vetni a bejárat melletti ablakra, ahol a csalogatónak kitett hazai módra készült szalonna és kolbászfélék azonnal elárulják a hozzáértőnek, hogy bent az asztalok mellett még inyesiklandóbb falatokat is remélhet.

Népszerűek vagyunk Spanyolországban?

Hát a **Hungria** szó cukrászdák cégtábláján is felülük s ha valamelyik kiadó magyar meséskönyvet hoz forgalomba, mire azt mi felfedezzük, már el is fogyott a kiadás.

Az **húngaro** szónak valami varázsa van ezen a földön s a spanyolok azt mondják, hogy a dunai államok közül Magyarországot ismerik legjobban. De mindenképpen ez az ország áll legközelebb a szívükhöz. Pedig a valóság az, hogy keveset teszünk, hogy a spanyolok jobban megismerjenek és szeressenek bennünket. Ami pedig őszinte vagyunk volna.

Legutóbb e sorok írója között a *Vida c.* folyóiratban kilenc részből álló cikksorozatot Magyarországról **Viaje por Hungría** címmel. Ugyancsak ő volt egyetlen magyar tagja a santanderi nemzetközi pedagógiai kongresszusnak 1949-ben, ahol a magyar nyelvű iskolák nevelési rendszeréről adott elő. A spanyol hallgatók figyelmét éppen az adagta meg legjobban az előadásból, hogy mi túlságos fajkultuszról és önimádattól tartózkodva mennyire igyekeztünk fiataljainkat egyszerre magyarrá és európaivá nevelni.

Azóta, hogy Tomek Vincét, a magyar piarista rendtartomány főnökét a Rend általános főnökévé választották, a 70 spanyol piarista kollégiumban sok szó esik Magyarországról. Meri a középeurópai piarista egycsapásra lüktetőbbé tette a spanyol rendházak életét, és a külföldet egy kissé mindfj lenéző atyák az új rendőrök útmutatását követve négy év leforgása alatt végrehajtották azt, amire évszázadok alatt saját fajtájukból származó generálisok idejében nem gondoltak: megtelepedtek Franciaországban, Portugáliában, Japánban, több délamerikai spanyol államban és az Egyesült Államokban.

De a Magyarország adta piarista generálisnak ez a tevékenysége talán már nem is tartozik az "aprómunka" rovatába.

Néha azonban valóban szerény kezdetből, vagy éppen véletlenből nő ki a mű, mint amilyen pl. a valenciai Spanyol-Magyar Társaság elindulásának esete.

Húsz évvel ezelőtt történt a dolog. Egy fiatal spanyol diák társaságban megismer egy magyar leányt. Alig tizenöt évesek mind a ketten. A leány magyar dalokat énekel és beszél neki egy távoli nép szokásairól, életéről, zenéjéről. Az élet a két fiatalat elsodorja egymástól, de a fiú lelkéből az ismeretlen távoli világ varázsa nem enyészik el többé. Könyveket szerez, érdeklí a magyarság törté-

nete, az ország földrajza s elsősorban a magyar muzsika. Idő multával Valenciában magyar hangversenyeket szervez, kiállítását rendez.

A próbálkozás nem várt sikerrel jár; de óriási munkát is jelent. Hiszen mindez egyetlen ember műve, az akkor már fiatal katonatiszté, aki magyarul nem tud, Magyarországot nem látta, de a zenén keresztül behatolt a magyar lélek világába.

1946-ban elérkezettnek látja az időt, hogy az elindított mozgalomnak törvényes keretet adjon és így születik meg a valenciai **Asociación Hispano-Húngara**. Elnöke az egyetem rektora, míg ő, a Társaság lelke, megelégszik a titkári címmel. De minden munkát ő vállal, magyartárgyú előadásokat tart, cikket ír, és eléri, hogy a valenciai rádió magyar muzsikát is rendszeresen műsorába illeszt.

Akiről beszélek, az Don José Agustín Andreu Mossi, ma egy valenciai kereskedelmi vállalat vezetője. Mikor irodájában meglátogatom, magyar jelvényt visel a kabátja gomblyukában s úgy fogad mint amikor honfitársak találkoznak. Otthonában a szalon falán fehér selyemalapra himzett magyar címert látok, köröskörül a selymen nemzetiszín szegély. Az egész darab olyan, mint egy 48-as zászló.

Beszélgünk. Fájjalja, hogy Magyarország tragikus helyzete miatt nem juthat könyvekhez, kottákhoz s nagyon hiányzik neki egy jó magyar hang-lemeggyűjtemény. Nemrég járt Középeurópában, eljutott Bécsig, de ahová szíve vágya igazán vonzza, az Budapest.

Oly szeretettel beszél rólunk, ahogy az ember a saját fajtájáról szokott beszélni. Egyik kisleányát Jolántának hívják. Ez is magyar név. Első viselője Boldog Jolánta volt, IV. Béla királyunk leánya, testvére Szent Kingának és Szent Margitnak.

Ahogy a leánykát elnézem, az ismeretlen magyar "honleányra" gondolok, aki egyszer ihlető Beatriceként megjelent egy spanyol ifjú életében, majd továbbvonult a maga útján, de "éltető eszmévé finomult" emléke megajándékozott bennünket ugyanek egy onzetlen barátjával, egy spanyol föld adta igazi kulturkövettel.

A történelem lassan dolgozik hírünkön, a szakember csak szívós munkával ér el valamit, ami a nemzeti ügynek is szolgálatot jelent, de a "pillantó szemek", ha honszerelem is világít bennük, csodát művelnek.

IFJ. WESSELÉNYI MIKLÓS:

HA örökké csak fedezni akarjuk gyarlóságainkat, fej fogja azokat a külföld takarni, de kímélet nélkül s töbnyire nagyítva... Annál inkább ad hitelt nekik, minél többször hallja negédes dicséretünket önmagunkról.

Ankétunk: »Javítsuk hírünket!«

Őszinteség és arányérzék

írta: Reményi József

Egyidőben azzal a levéllel, amelyben a folyóirat szerkesztője hozzászólásomat kérte a magyarság hírét szolgáló ankéhez, olyan természetű postát kaptam, amely szinte beletartozik a kérdés lényegébe. Az egyik amerikai irodalmi folyóirat szerkesztője tanulmányt kért tőlem az elmúlt huszonöt évtizedő magyar szellemi életéről, a másik folyóirat szerkesztője pedig közölte velem, hogy rövidesen megjelenik Arany Jánosról és Eötvös József-ről írt értekezésem. Véleményem szerint mindkét amerikai levél megjelöli azt az utat, amelyet a magyarság jóhírének érdekében követhetünk. Ezzel azt akarom mondani, hogy ki-ki tehetsége és tudása láthatárának megfelelően úgy igyekezzék a magyar értékeket kihangsúlyozni, hogy az eredmény ne kérészakokt érdeklődésnek lássék, hanem őszinte, magától értetődő visszhangnak olyan élménnyel vagy felvilágosítással szemben, amely megérdemli az érdeklődést.

Tisztában vagyok a sokszor leküzdhetetlennek látszó nehézségekkel, mert hiszen tapasztalatox alapján beszélek. Az amerikai értelmiség rendszerint nem viselkedik idegenkedéssel velünk szemben, hanem tájékozatlan. S a kérdéssel nem szabad csupán érzelmi szempontból foglalkozni, jóllehet érdeklődést kiváltani akaró kifejezésünk egyik elkerülhetetlen mozgató ereje magyar aggodalmunk, szóval érzelmi jelenség. Ennél azonban fontosabb, hogy mi magunk megbecsüljük a magyar értékeket a tárgyilagosság felelősségével: ne becsüljük túl azt amit megbecsülünk, viszont ne kicsinyeljük le ál-szerénységgel. Ne feledjük el, hogy akiknek érdeklődésére számítunk, azoktól ítélőképességet és jóakaratot várunk, s feltételezhetjük, hogy keresztülnéznak a propaganda fortélyain vagy esetlenségein. Fontos az is, hogy

a visszautasítások ne riasszanak el bennünket; az érzés s értelem fegyverét élesítse meg az akarat. Általában abban látom leginkább a magyar lélek gyengéjét, hogy túlkönnyen hajlik lemondásra, s hogy büszkeségében nem hajlandó másodsor is ott kopogtatni, ahol első kopogtatásra nem nyitottak ajtót. Nem árt, ha a humor poézisével vigasztaljuk magunkat az egyetemes emberi gyarlóságokért.

Legyünk tudatában annak, hogy a hibák, a formátlanságok mindig kirivóbbak az erénynél, a formánál. Ne védjük a régi magyar birtokpolitikát, amely rossz volt, hanem mutassunk azokra, akik már a multban helytelenítették. Ne tagadjuk, hogy a cigány putriban élt, s ne érveljünk azzal, hogy a déli "poor white" ok sem élnek palotában; legfeljebb állapítsuk meg, ha már az összehasonlítás mezejére térünk, hogy mindkét ország társadalmi rétege nevelésre és gazdasági javulásra szorul. Ne keverjünk frázist információval, azaz ne lelkendezzünk, amikor komoly közlés a szándékunk. Ne helyezzük Petőfi műveit egy színvonalra Shakespeare műveivel, amikor Petőfinek lenni emmagában vége a lángelme valósága. Ne honpálýsítsuk el a magyar végzet minuszát, csak hogy annál különbnek tűnjék a plusz. Ne lepődjünk meg azon, ha holmi részletkérdések nem érdeklik az amerikaiakat; elvégre akármilyen patriarchális vagy renitens relációban vagyunk is a magyar fátummal, sokszor mi sem ismerjük ki magunkat részleteiben. Végül: ne számítsunk huszonegy órán belül eredményre vagy megértésre. Néha a türelem az idő lelkiismerete s ha a magunké hasonlóan szívós, akkor jóhiszemű, tisztességes munkánknak előbb-utóbb szülőhazánk is hasznát láthatja.

EGY GYAKORLATI JAVASLAT

írta: Rézler Gyula

Az eddigi hozzászólások elsősorban azoknak az okoknak megállapítására törekedtek, amelyek miatt hírünk a nagyvilágban nem a legkedvezőbben alakult. Az alapos felderítő munka után most inkább azzal kellene törődnünk, hogyan lehetne rossz hírünket megjavítani.

Az U S State Department minden egyes amerikai állampolgárnak, aki külföldre megy, egy kis füzetet ad a kezébe, amelyben figyelmezteti az illetőt, hogy ő most Amerika nem hivatalos követe külföldön és az ő beszéde és tettei alapján fogják a másországbeliek az Egyesült Államokat megítélni.

Ha a hatalmas USA ilyen nagy súlyt helyez jóhírnevének megóvására és öregbitésére, mennyivel inkább kellene nekünk magyaroknak erőfeszítést tenni, hogy hírünket megjavítsuk.

És soha jobb alkalmunk nem volt erre, mint éppen most. Az utóbbi évek kényszerű emigrációja során több mint 100.000 magyar él szét-szóródva a világ legkülönbözőbb részein, akik munkahelyükön, társasági életben és egyéb alkalmakkor sok millió külföldivel kerülnek érintkezésbe. Nem vitás, hogy a beszélgetések során számos kérdést tesznek fel honfitársainknak, sokszor igen kényes kérdéseket Magyarországgal kapcso-

latban. Ezekre a kérdésekre adott feleletektől függ, hogy hírünk a magyvilágban megjavul-e, vagy pedig tovább rosszabbodik. Emigránsainknak csak kisebb része középosztálybeli és nem tudom, hogy ezek is milyen mértékben vannak tájékozódva az u.n. kétyes kérdésekről, hogyan tudnak megfelelő választ adni a közelmúlt magyar politikájával, vagy kisebbségi kérdésekkel, vagy általános kulturális problémákkal kapcsolatban?

A magyar emigráció hivatalos és félhivatalos vezetőinek lenne elsősorú kötelessége, hogy a több mint 100.000 emigráns magyart felhasználja hírünk megjavítása érdekében.

Az első lépés lenne annak a tudatosítása, hogy minden magyar fontos kötelessége mindent elkövetni a magyar ügyekről általában tévesen informált külföldiek felvilágosítása érdekében. A második lépés lenne, hogy megfelelő anyagot adjunk emigráns honfitársunk kezébe, hogy tudja mit kell válaszolnia adandó alkalommal. Itt nem gondolok a magyar közelmúlt politikai, gazdasági és szociális eseményeinek általános és terjedős leírására, hanem egy kis füzetre, amely elsősorban a külföldiek szempontjából vizsgálná közelmúltunkat, és választ adna azokra a kérdésekre, amelyeket a külföldiek tesznek fel naponta magyaroknak.

Az Új Magyar Ut egyik 1950-s számában Soós Gézával együtt egy közleményt jelentettünk meg, amelyben felkértük a lap olvasóit, közöljék velünk azokat a kérdéseket, amelyeket külföldiek leggyakrabban feltesznek Magyarországgal kapcsolatban.

Ezt a felderítő munkát nagy részben elvégezték az ankét hozzászólói: Nagyjából tudjuk, hogy mi az ami a külföldieket érdekli, ha Magyarország szóba kerül, milyen területeken kell védekeznünk a vádak ellen. Most már csak arra lenne szükség, hogy összeállítsuk a tényeket és adatokon alapuló feleleteket ezekre a kérdésekre és vádakra.

Ha az emigráns magyarság jelenlegi félhivatalos vezetősége, a Nemzeti Bizottmány nem akar na vállalni, vagy nem vállalhatná a fenti feladatot, akkor a magyar emigráció tudományos elitjéből társadalmi úton kellene egy munkaközösséget szervezni, amely elvégezné a szükséges munkát és lehetővé tenné, hogy a Magyarországra vonatkozó legszükségesebb tények és adatok az emigráns szervezeteken keresztül eljussanak minden emigráns magyarhoz.

Szerintem a fenti munka elvégzése, döntő fontosságú a magyarság további jövője és egy esetleges békeszerződés előkészítése szempontjából.

(Ankétünket következő számunkban folytatjuk.)

Angol nyelvű, magyar vonatkozású könyveit szerezzé be a WESTERN BOOK SERVICE-nél. Új és használt könyvek nagy választékban. Kérje ingyen árjegyzékünket.

WESTERN BOOK SERVICE
P. O. BOX 969

Monterey

California

BARTÓK BÉLA:

AMIT cigányzenének neveznek, az nem cigányzene, hanem magyar zene: újabb magyar népies műzene, amit pénzért csakis cigányok játszanak; azért magyar ez a zene, mert szinte kivétel nélkül magyar úriembereknek a szerzeménye... Egyébként a cigányzene szó helytelen használata még a kisebb baj. A nagyobb az, hogy hivatalos zenei és nem-zenei köreink nagyrésze úton-útfélen, itthon és külföldön az úgynevezett cigányzenének olyan művészi jelentőséget tulajdonít, ami azt egyáltalában nem illeti meg. Az itélkezni képtelen nagy tömeg pedig százszorosán visszhangozza ezt a hivatalos véleményt.

Ezzel szemben... ennek az újabb magyar népies műzenének feladata nálunk az, hogy alacsonyabbrendű zenei igényeket elégítsen ki. Vagyis ugyanaz, ami a nyugat európai országokban a kuplák, operettslágerok, mászóval a sramli és hasonló zenekarok repertoárjának szerepe, hogy a magyar népies műzene (helytelenül "cigányzene") sokkal értékesebb, mint az előbb felsorolt külföldi söpredekzene, azt örömmel szögezzük le. Hogy többnek tekintse bárki is, mint úgynevezett "könnyű" zenének, fontosabbnak, mint olyan alsóbbrendű zenének, amelynek hivatása a rosszízlésű és sablonszerű tömeget szórakoztatni: ez ellen ünnepélyesen tiltakozniuk kell.

NAGYON örvendetes dolog, hogy nálunk a "könnyű" zenét legnagyobb részét a magyar népies műzene, ez a magyar specialitás szolgáltatja... Nem ez a baj, hanem az, hogy előkelő állásban lévő hivatalos zeneművészek, törtető zeneírók — nem tudni, rossz ízlésük következtében-e, vagy rosszhiszeműleg — ezt a népies műzenét komoly, magasabbrendű zenének igyekeznek feltüntetni és más, igazán komoly és magasabbrendű magyar zenének lépten-nyomon elébe helyezni. Ilyen igazán komoly és magasabbrendű magyar zene pl. a magyar parasztzene. Harminc évvel ezelőtt még jóformán teljesen ismeretlen volt. Fölfedeztetése óta minden legkisebb alkalmat megragadnak a fentemlitett urak és harcbaszállnak ellene. Nyíltan, alattomban vádakkal, rágalmakkal támadják szószólóit, nem törődve azzal, hogy ami ellen hadjáratot indítanak, szintén magyar érték; méghozzá számbelileg is sokszorta nagyobb magyar érték, mint annak a "könnyű" magyar zenének dokumentumai. A külföldet ebben a kérdésben, ahol csak szerit ejthetik, félrevezetik... (Előadás a Magyar Néprajzi Társaság közgyűlésén, 1931).

Truman, Stevenson és Eisenhower, Stevenson Kersten 1945 - 47 - ről és Dulles Szent Istvánról

A magyar nemzet háborúutáni nyílt állásfoglalását a Nyugat mellett az utóbbi időben több fontos amerikai nyilatkozat is elismeréssel állapította meg.

Truman elnök Nagy Ferenc v. miniszterelnökhöz intézett levelében olvashattuk: "Az Egyesült Államok kormánya és népe nem felejtette el a megrázó cselekedeteket, amelyek 1947-ben Magyarországon lejátszódtak és amelyek végső fejleményeként az év június elsején kis kommunista kisebbség ráadásra ma az erő bitorló módon a kormányhatalmat... Az Egyesült Államok kormánya akkor a szovjet megszálló hatóságok és a kommunista kisebbség akcióit hivatalosan megbélyegezte, mint a magyar nép többsége által kifejezett akarat megsemmisítését és a demokratikus jogok további gyakorlásának lehetetlenné tételét. E szovjet-kommunista puccs eredményeként a magyar népet teljesen megfosztották függetlenségétől, a saját maga által választott kormánytól és a szabad és demokratikus intézmények kifejlesztésének minden lehetőségétől... A magyar nép rendíthetetlenül kitart a szabadság és demokratikus életformára irányuló törekvése mellett... A szabadság áldásait élvező népek nem maradhatnak közömbösek aziránt, hogy Kelet-Európa népeitől megtagadták az emberi jogokat és a nemzeti függetlenséget. Így mérhetetlen jelentősége van annak, hogy folytassuk erőnk és egységünk kiépítését a szabadság ügyének szolgálatában". (52, VI, 13).

Stevenson kormányzó október 6. alkalmából többek közt ezt üzenté a magyar népnek: "Szomorú dátum október 6-ika Magyarország dicsőséges történelmében. 103 évvel ezelőtt a zsarnokság 13 tábornokot és hazafit gyilkoltatott le Aradon, hősi áldozatait a magyar függetlenségi harcnak.

A függetlenségi harc még mindig nem ért véget és a magyar nép ma újra idegen járom alatt nyög! Magyarország népe gyűlöli és megveti a kommunizmust, ahogy gyűlölte és elvetette a múltban is a diktatúra minden formáját... A magyarok a második tanújelét adták, hogy nem lehet őket megfélemlíteni, mert 600 ezer főnyi hadsereg nyomása és a kommunista ügynökök minden terrorja ellenére is, antikommunista nemzeti többséget választottak be a magyar országgyűlésbe. A kommunistáknak nem maradt más választásuk a hatalom átvételére, mint a fejtverés erőszak".

Kersten republikánus képviselő tavaly június 7-én beterjesztett törvényjavaslatában írta: "...Az 1945.ős budapesti és országos választásokon a magyar nép legyőzte a kommunista pártot és felférthetetlenül állást foglalt a demokrácia nyugati formája és nyugati módszerei mellett, az alapvető

Az Amerikában tartott Szent István-ünnepségekkel kapcsolatban a republikánus elnökjelölt, Eisenhower tábornok, az AMSZ-nak a következő táviratot küldte: "Az Amerikai Magyar Szövetség Nemzeti Központját s az azzal együtt munkálkodó amerikai magyarnyelvű sajtót és a Szent István-nap ünnepségeit rendező amerikai magyarságot a legnagyobb magyar hős, Szent István emlékére tartott ünnepnap alkalmával köszöntöm... Ma nemcsak egy nagy magyar emlékének adózunk tisztelettel, hanem a szabadság amaz élő jelképeként is, amelynek az örök jelképe Szent István...".

A Demokrata Párt elnökjelöltje, Stevenson kormányzó, ezt táviratozta: "A legőszintébb kívánságom, hogy Szent István nagysága és jósága éljen tovább a lelkekben és az ő tanításainak szelleme bátorítsa a magyar népet az elnyomatás sötét óráiban. Amerika büszke arra a tartós barátságra, amely a magyarsággal összefűzi. Boldogok vagyunk, hogy Kossuth Lajos, a nagy szabadsághős, felkresté ezt az országot. Hálásak vagyunk minden magyarszármazásu amerikaiaknak, mindazokért a nagy teljesítményekért, amelyekkel hazánkat gazdagították, a demokratikus eszmék szolgálatában...".

Dulles, a republikánusok külügyminiszterjelöltje, táviratából vesszük a következőket: "Szent István vezette be népét a keresztény közösségbe és hozzájárult ahhoz a büszke elnevezéshez, hogy Magyarország a nyugati civilizáció védbástyája. Most Magyarország a vörös megszállás alatt elvesztette kapcsolatait a Nyugattal, testét-lelkét a keresztény polgáriasság istentagadó ellenségei törék meg... A legmélyebb és legőszintébb együttérzésünk fűz bennünket a szerencsétlen magyar néphez, de az a biztos tudat is, hogy Magyarország újra megújítja kapcsolatait a szabad Nyugattal, mint annak élő, elválaszthatatlan része".

emberi jogokon és szabadságjogokon alapuló politikai rendszer bevezetése mellett... A Szovjet Unió kommunista uralma Magyarország szabadságának és függetlenségének minden lehetőségét megsemmisítette a II. világháború után, egyoldalúan erőszakosan megmászta a magyar nép akaratát, és Magyarországot kommunista totalitáriánizmusba döntötte, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság szovjet ügynökséggé változtatásával... az u.n.f. összeesküvés ügyek koholásával, Kovács Béla, a Kiszgadzapárt főtitkárának elrablásával és Nagy Ferenc miniszterelnök lemondására kényszerítésével... A kongresszus erősítse meg az amerikai nép történelmi barátságát a magyar néppel... kölcsönös törekvésük demokráciára, szabadságra és igazságra mindig szövetséget képezett a két nép között...".

Bartók Béla

népszerűségéről ír Aaron Copland az egyik legkiemelkedőbb amerikai zeneszerző. A NEW YORK TIMES-ben (52. IX. 21) írt cikkében, kifogásolva az amerikai hangverseny-műsorok egyhangúságát, Beethoven, Bach és Brahms állandó ismétlését, az újabb zeneszerzőkre hívja fel a figyelmet.

Kossuth és Lincoln

emléktáblái állnak 1952. szeptember 7. óta Ohio fővárosa, Columbus, Városházának csarnokában egymás mellett. A Kossuth-emlékmű avatás ünnepének főszónoka Lauche kormányzó volt, aki a két államférfi közt párhuzamot vont. Kossuth emlék-

Középkelet európai Figyelő

Egy ismert albán író,

Vangjel Sotiri, egy olasz irodalmi verseny első díját nyerte el, három olasz íróval együtt. Az Olasz Nemzeti Művészeti Mozgalom "Casino"-pályázatában a feladat Monte Casino szenvedéseinek megírása volt a második világháború alatt. A fiatal emigráns írónak számos műve jelent meg már albán és olasz nyelven. (ALBANIE LIBRE, 52. VII. 1.).

"The inhuman land"

cimen adta ki Joseph Czapski visszaemlékezéseit. Czapski annak a legyel bizottságnak a vezetője volt, mely 1941-ben az Oroszországban lévő lengyel foglyok felkutatását végezte. 15.000 lengyel tiszt, illetőleg hadifogoly tűnt el nyomtalanul, illetve került elő részben Katynban. (New York, Sheed & Ward, 1952.).

Henry Swoboda,

az északamerikai cseh karmester 1952. szeptemberében Argentínába érkezett, ahol első ízben mutatkozott be a buenosairesi közönség előtt. A buenosairesi észak-amerikai nagykövetség spanyolnyelvű információs lapja megemlíti (1952. IX.):, hogy "Swoboda Kodály és Strawinsky műveinek legművészbibb tolmácsolója".

NYUGATI

tábláján az a mult számunkban (12 o.) között columbusi mondása áll, mely majdnem azonos Lincoln későbbi, gettysburgi hitvallásával.

Tokióban

Zádor Jenő "Kolumbusz Kristóf" c. operáját nagy sikerrel mutatták be VI. 12-én. (MUSICAL COURIER, 52. VII.).

The Metropolitan Host

c. new yorki programtűzokban idegenek számára (52. VI. 28.) alábbiakat olvashatjuk a "Manhattan Mixture" c. rovatban: "Vegeler ... Magyarországon forradalmat jósol két vagy három éven belül. Több reményt lát egy korábbi felkelésre Csehszlovákiában. Prágában a földalatti mozgalom igen erős és a csehek a szabadság igaz rajongói".

Serly Tibor

"magyar-amerikai zeneszerző" új művéről (Szonáta szólóhegedű számára) a C. S. M. (52. VII. 22.) megállapítja, hogy "elbűvölő és csodálatos darab".

Helyreigazítás

Mult számunkban közöltük Kováts ezredesnek, az amerikai szabadságharc magyar hősének domborművét; a dombormű nem New Yorkban, hanem a washingtoni Kossuth-Házban van elhelyezve.

A második oldal utolsó bekezdéséből néhány példányban egy sor kimaradt. Ez a rész helyesen így hangzik: A magyarság híre, megbecsülése szempontjából nagy 1945 jelentősége azért is, mert ebben a rövid időszakban, amíg a magyarság a Nyugat és Kelet közti politikai bizonytalanság idején viszonylagos cselekvési szabadságot élvezett, a magyar nép alkotmánytörténetének logikus folytatásaként a nyugati politikai és közjogi formák mellett foglalt állást. És ebben az állásfoglalásban valóban az egész magyar nép részt vett.

Dr Reményi Józsefet

a clevelandi Western Reserve Universityn az összehasonlító irodalomtörténet rendes tanárát beválasztották a THE JOURNAL CRITICISM szerkesztő bizottságába.

A Chilei "El Mercurio"

a vasfüggöny mögött élő gyermekek büntetőjogi helyzetével kapcsolatban arról ír, hogy értesülése szerint Magyarországon minden 13 évnél idősebb gyermeknek kérdőívet kell kitöltenie szüleinek "előéletével" kapcsolatban. (1952. VIII. 29.)

Kelet Európa jelenkori története címmel a Temple Universityn (Philadelphia) egész évi szeminaryumi előadásokat rendeznek. Hat nemzet előadói közt a magyar dr. Gonda Jenő, aki 1951-ben mint a Szabad Európa Bizottság előadója több mint 100 előadást tartott az USA területén.

ZENEI FESZTIVÁL

AZ európai nyári zenei ünnepeken a magyar zene igen előkelő szerepet játszott. A legjelentősebb fesztivál Párizsban és Luzernben zajlott le. Az elsőről múlt alkalommal számoltunk be. Luzernben a magyar zenét Kodály, Bartók és Liszt képviselte, illetve Ormándy, Fricsay és a Végh-kvartett.

A Kodály előadásról így írt a LE MONDE híres kritikusa, Dumesnil (52. X. 1.): "Ormándy Jenő az egyik legtöbbször értékelt karmester ma Amerikában... Ormándy vezényelte Kodály Zoltán Hány János szvitjét; nemrég Párizsban a Psalmus Hungaricust tapsoltuk meg és elragadtott ez a heve s rendkívüli, kifejező őszintesége a zenének, mely a magyar talajból fakadva mint egy szikláról-sziklára szökellő s minden alkalommal nagyobb lendületet nyerő hegyipatak áradt tovább. Közben ezt az annyira melegen színe-

FIGYELŐ

Klapka tábornoknak, a genfi képviselőház tagjának emléktáblája Genfben (General Klapka, hero of the Hungarian war of independence, member of the parliament of Geneva, Switzerland, Relief in Geneva).

"Der Fall Lukács"

című nagy cikkében a WELTWO-CHE (52. VII. 25.) Lukács György egy új, nemrég Bernben megjelent könyvével kapcsolatban, melyet a szerző "önkritikája" után írt, többek közt megállapítja, hogy az író képe "elveszti az egyéni vonásait és ideológiai madárijesztővé változik, akinek művészi ítéletei, ami a máséi, nem maradnak a bizonytalanságban, hanem a magyar államrendőrség fejti ki őket. Lukács "ügy" a Kelet számára: többszöri térdhajlítása ellenére sem tudnak és akarnak elvtársai bízni benne; és "ügy" Nyugat számára is: egy termékeny, virágzó szellem tönkretétele, aki egykor lényegben és új felismerésekben gazdag megnyilvánulások ígérését hordozta magában".

ről el lehet mondani, hogy élnek a zenében, amit előadnak...

"Fricsay és Ormándy mely benyomást tett ránk — írta a CHRISTIAN SCIENCE MONITOR (52. IX. 13.) — különösen mesteri ütőhangszer-technikájuk. Ormándy legnagyobb diadalát Kodály Zoltán Háry János-szvitjével aratta".

A Salzburgban rendezett modern zene-fesztiválon Bartók és Fricsay képviselték a magyar zenét. Edinburgh-ben Szigeti József és a Végh-vonósnégyes, mely Bartók negyedik kvartettjét kiválóan adta elő". (LE MONDE, 52. (VIII. 28.). A júniusi hágai holland fesztiválon Bartók "Kék-szakállú"-ját mutatták be. Berlinben a szeptemberi ünnepi heteken Fricsay dirigált s a műsoron Bartók-mű is szerepelt. Beszámolóban ugyancsak szeptember folyamán — a Magyar Vonósnégyes játszott, a strassburgi fesztiválon pedig Bartók Zenekarai Concerto-ját adták elő.

A Végh-Kvartett

"első amerikai lemezén" a Brahms vonósnégyest "stílusosan, lélekkel és hajlékonyan játssza". "Ennek az interpretálásnak alapján ez egy jelentős kvartett. Hangszerük hangzása is remek". (NYT, 52. X. 12.).

Szemere László

1952. augusztusának végén Buenos Airesbe érkezett. A Colon Opera színpadán a "Salome"-ban, "A bolygó hollandi"-ban és Alban Berg "Wozzeck"-jében lépett fel. A La Razón közli Szemere fényképét, megemlíti, hogy magyar énekes. Bemutatkozását nagy várakozás előzte meg; a magyar énekeseknek igen jó neve van Délamerikában, különösen Svéd Sándor és Pataky Kalmán fellépései óta. (52. X. 29.)

Hazai Szemle

Az új kiváló és érdemes

művészek névsora: Fischer Annie, Zathureczky Ede, Oláh Gusztáv, Nádasdy Kálmán, Kisfaludystrobi Zsigmond, Pátzay Pál, Csók István ("A Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze"); Ferencsik János, Somogyi László, Bartos Gyula, Bihari József, Kenessey Jenő, Lukács Pál, Gellért Endre, Feleki Kamill, Bán Frigyes, Keleti Márton, Szabó Ferenc, Rácz Aladár, Pór Bertalan, Szőnyi István, Mikus Sándor, Ferenczy Noémi, Bernáth Aurél ("A Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze"). A kitüntetettek 90% - a már a háború előtt is elismert művész volt. (MN, 52. VIII. 20.).

A székely autonóm terület

lakossága az 1948-as román népszámlálás adatait véve alapul 740.381 lélekből áll. Ebből: 539.649 a magyar, 189.734 a román, 2.381 a német, 1.767 a zsidó és 6.830 az egyéb. Az 1941-es magyar (anyanyelvi) statisztika szerint a 733.397 főnyi összlakosságból 577.337 volt a magyar (a nemzetiségi szerint 584.348), 121.910 a román (120.599), 12.728 a német (12.470), 1.978 a zsidó (3.012), 8.353 az egyéb (12.950).

LOK EURÓPÁBAN

zett művet hallgatjuk, Liszt sorai jutnak eszünkbe, melyeket a "Cigányok"-nak ("Les Bohémiens et leur musique en Hongrie") szentelt: itt Kodálynál mestere mint szakértő tudót beszélni. Azonban Kodálynál, még hangszerelésében is, olyan ösztönösséggel jelentkezik ez, hogy még gondosan kidolgozott művének is a rögtönzés jellegét kölcsönzi és hangsúlyozza annak népi jellegét.

Még néhány szakasz vilám mértéktelensége is, mely elszabadítja a zenekart, miközben felhasznál minden eszközt a színpadon ütései közben elhalványuló harangjáték zúgásában, a nemzeti "cimbalom" szerepeltetésében, mind hozzájárul ahhoz, hogy ebből a Háry Jánosból olyan művet teremtsen, melynek merészsége még ökltelenségében is megőrzi logikáját s szükségyszerűségét. Ormándy Jenő ezt a legteljesebb átérzéssel tolmácsolta. Azok közül való, akik-

John Smith kapitány útja Vöröstoronytól Virginiáig

írta: Fercsey János

1580-ban Drake körülhajózta a földet, Shakespeare megírta első verseit és angol hajók indultak az új világrész, Amerika felé. Európában megvetette lábát a török. Keleteurópa sorsa hasonlított mai helyzetéhez; akkor a török birodalom kelet-európai határa jelentette a vasfüggönyt. Magyarországon falvakat égettek fel egyetlen éjszakán és Konstantinápoly felé hajtották a magyar hadifoglyok ezreit. Amerikában az első telepesek küzdöttek az indiánok ellen. Az ember élete bizonytalan volt, mint a mai világban.

Ebben az évben született az angliai Lincolnshireben John Smith, az ember, aki úgy járt, mint Marco Polo: az élete valóságos kalandregény volt, s amikor megírta memoireit azt hitték, hogy hazudik. John Smith sokat írt Magyarországról is. Tárgyilagosan írt a feldarabolt országról és a magyarokról. A magyar történetudósok mégis hazugnak tartották. Főérvük az volt, hogy Lím bach község, amelyről John Smith írt, nem létezett. Vannak azonban 16. századbeli térképek, amelyek megtalálhatjuk Oberlím bachot, Alsóléndva helyén.

Külföldi történetudósok más szemmel nézik John Smith kapitányt. Lapozzuk át például Keble Chatterton, a híres angol író és kritikus könyvét, amely az University Press kiadásában jelent meg, Edinburghban. Chatterton, a biográfia mestere ebben a háromszázoldalas könyvben a realizmus színeivel festi meg John Smith markáns alakját.

John Smith kapitány művelt, okos, merész és szerencsés ember volt. Tizenhatéves korában beutazta Franciaországot és beállt Duxbury kapitány csapatába. Latinul, görögül és franciául tanult, Marcus Aurelius, Caesar és Machiavelli írásait olvasta s közben kiválóan megtanulta a kardforgatást és a térképrajzolást. Később Hollandiában és Olaszországban járt, majd hajóra szállt és meglátogatta a Földközi — tenger és Kisázsia minden kikötőjét. 1601-ben, 22 éves korában került Bécsbe és ekkor kezdődött meg életében a nagy kalandok kora, amelynek részleteit számtalan könyvben és filmben feldolgozták. John Smith kapitány, aki később Virginia kormányzója és New England admirálisa lett, kalandjait és felfedezéseit maga is nyolc könyvben írta meg.

Bécsben ismerkedett meg Meldri őrgróffal. Meldri éppen Kisell tüzértábornokkal tárgyalt az alsóléndvai erőd védőinek nehéz helyzetéről. Kanizsa bevétele után a törökök körülvették és a vár védőivel megszakadt minden összeköttetés. John Smith ekkor ajánlkozott arra, hogy fáklyafényjelekkel üzenetet továbbít a várba s az üzenetét csak lord Ebersbaught, a város kormányzója érti meg. Így is történt. Smith fáklyafény — ABC — jét, ezt a primitív Morset megértette a várparáncsnok. Az üzenet ez volt: "Csütörtök éjjel kelet

felől támadok. A zűrzavarban ön kirohan". A támadás kockázatos volt, mert húszezer török vette körül a várat és Kisell tábornoknak csak tízezer embere volt. John Smith-nek az az ötlete támadt, hogy egy nemlétező fáklyahadsereggel félre lehet vezetni a törököket. Kisell elfogadta a tervet. A támadás éjjelen Kisell katonái nyugaton több ezer puskaporos fáklyát szúrtak a földbe. Amikor a fáklyák fellobogtak, a törökök a tűz felé rohantak; Kisell viszont hátbatámadta őket és fényes győzelmet aratott.

Meldri őrgróf csapatai ekkor egyesültek a francia Mercoeur herceg seregeivel és megerősödve indultak Székesfehérvár felé. Menekült magyarok elmondták, hogy a városban zárt egységekben állomásoznak a török csapatok. John Smith ekkor primitív foszforbombákat gyártott; nagy cserepekbe puskaport, terpentint s egyéb égő-és robbanóanyagot gyömöszölt s ezeket lőtte be a török őrség állomáshelyére. Az égő bombák, amiket a törökök "tüzes sárkány"-nak neveztek el, nagy kavarodást okoztak a török csapatok soraiban. 1601 szeptemberében a keresztény csapatok visszafoglalták Székesfehérvárt, amelyet egy emberöltő óta megszállva tartottak a törökök. Meldri elfogta a pasát is. De később nagyszámú török csapat érkezett Székesfehérvárhoz. Az újabb csatában John Smith újra kitüntette magát, de lovát kilőtték alóla és ő is súlyosan megsebesült.

Mercoeur herceg visszaindult Franciaországba. Nürnbergben rejtélyes körülmények közt meggyilkolták. Meldri őrgróf csapatainak egy részét Kanizsa környékére küldte s ő maga hater ezer emberrel Erdélybe ment. John Smith vele tartott. Báthori Zsigmond, Erdély fejedelme örömmel fogadta őket. Az erdélyi hegyek közt törökök, tatárok, banditák és katonaszökevények garázdálkodtak ebben az időben. Meldri kisebb csatározások közben érkezett Regalhoz. Itt nagyerejű, tüzéséggel támogatott török hadsereg várta a keresztény csapatokat. Hosszabb ideig egyik hadsereg se támadott. Ekkor meglepő dolog történt. Török követek bejelentették: egyik tisztjük, Turbashav bármelyik kereszténnyel lovagi párbaft vív, életre-halálra. Meldri a párbafta John Smith-t jelölte ki. A két vitéz a "senki földjén" lándzsával rontott egymásra. Turbashav holtan repült ki a nyeregből. Másnap Grualgo, egy másik török vitéz volt John Smith ellenfele, harmadnap Bonny Mulgro. John Smith őket is legyőzte, egyiket karddal, másikat karabéllyal. A fiatal angol kapitány híre bejárta egész Erdélyt. Egy évvel később Báthori Zsigmond nemesi címert adományozott John Smithnek, a címerben három török fejfel. Hosszú évek mulva, amikor Virginiát térképezte, John Smith három kis szigetet "Three Turks Haeds"-nek nevezett el.

Meldri örgróf csapatai eljutottak a Vöröstoronyi-szorosig. Ekkor törtek be itt a krími tatárok, harmincezer emberrel. Csatlakozott hozzájuk tizenötezer török is. Megsemmisítették Meldri hadseregét. John Smith feljegyezte az elesett angol katonák nevét: Baskerfield, Hardyicke, Milemei, Williams, Mullineux, Bishop, Compton, Scoe és Davinson meghaltak a vöröstoronyi csatában. John Smith súlyos sebesüléssel fogságba esett. A Vaskapu közelében eladták egy rabszolgayásáron. Egy pasa vette meg és elküldte Konstantinápolyba, egy Charatze Tragabigzanda nevű mohamedán nőnek. Kilencezer rabbal együtt, megláncolt nyakkal érkezett Tragabigzanda udvarába. Az angol kapitány hamarosan felkeltette Tragabigzanda érdeklődését.

Tragabigzanda úgy akart John Smith sorsán enyhíteni, hogy testvéri ajánlással elküldte bátyjához, Timor pasához, aki a Kaspi-tó mellett elterülő vidékek ura volt. Várnából hajó vitte a Fekete-tenger túlsó partjára. Timort csak felbőszítette nővére ajánlása; vastag vaskarikát vettett John Smith nyakába; az angol kapitány lett a rabszolgák rabszolgája, magyar, orosz és oláh rabszolgák közt a legutolsó. Amikor Timor korbácsával véresre verte, John Smith egy doronggal leütötte és lóra kapva elmenekült. Egy Don — parti városban leverték a nyakáról a vasat. Nagy segítségére volt egy asszony, akit John Smith "lady Callamata"-nak nevez. Az angol kapitány az orosz steppéken visszafelé indult, eljutott Kassára, majd Tokajba, Prágába és Lipcsébe érkezett. Itt találkozott Báthori Zsigmonddal és Meldri ezredessel, akik már régen halottnak hitték. Báthori Zsigmond pécsétes levélben írta meg John Smith történetét — Chatterton a levél pontos szövegét közli, — s a fejedelem 1.500 arany dukátot is ajándékozott a kapitánynak.

A vöröstoronyi csata óta egyetlen év telt el. Mennyi minden történt John Smith-el egyetlen év alatt! Chatterton azt mondja, hogyha ma élne John Smith, London oroszlánjának neveznék, minden újság közölné írásait és fényképét, Amerika filmszerződést kínálna neki és az egész világ megismerné a nevét. Egy év alatt volt ünnepe, hős, harcos, hadifogoly, egy mohamedán nő kegyence — később egy partrészletet Cape Tragabigzanda-nak nevezett el Virginiában — majd a rabszolgák rabszolgája a Don partján, gyilkos és szökött rabszolga; a Don partján is egy asszony mentette meg s o, Oroszországon, Moldván, Magyarországon és Csehországon át Lipcsébe ment. Rekordot állított fel az utazás s kalandozás terén. Talán ma sem él a földön egyetlen a léta sem, aki utána tudná csinálni mindezt, megláncoltan lóháton és gyalog.

John Smith keleteurópai kalandozásai ezzel végetértek. De bárhová is vetette a sors, mindig barátsággal és szeretettel gondolt a magyar népre és Erdélyre. Amerre járt, mindenütt büszkén mutatta meg nemesi címerét, amit Báthori Zsigmond ajándékozott neki s lonyveiben a magyar nép

bátorságáról s becsületességéről írt.

Ezután John Smith néhány hónapig Nyugateurópában utazgatott, majd a Royal Virginia Company hajóján Amerikába hajózott. Ezzel kezdődött meg életének második romantikus korszaka. Megismerete az indiánok természetét, szokásait, nyelvüket, baráti kapcsolatot teremtett velük és harcolt ellenük, ha kellett. Résztvett Jamestown megalapításában, a James folyó partján, amit ma Powhatanak neveznek. Feltérképezte Virginiát és New Englandot. Kritikus időkben választották meg Virginia kormányzójává, majd New England tengerparteréjévé. Virginiai kalandjai közül kettőt említünk meg.

Egy alkalmmal a Chickahominy folyó partján elfogták az indiánok. Főnökük, Opechancanough elé vezették. John Smith tudta hogy csak csoda mentheti meg. Elővette iránytűjét és a főnöknek ajándékozta; aztán, mintha gyermekkel vagy holdkőrossal beszélne, mesélt neki a föld gömbölyűségéről, a naprendszeréről. Képes volna bárki is csillagászati előadást tartani primitív lények előtt, a halál órájában? John Smith képes volt rá. A főnök nem végeztette ki.

A másik kaland még romantikusabb. John Smith-t a Potomac partján újra elfogták az indiánok. Főnökük, Powhatan a kivégzőoszlophoz kötöztette az angol kapitányt. Ekkor csoda történt. Egy 13 éves indián lány odaszaladt a kivégzőoszlophoz és arcát John Smith arcához nyomta. A lány Pocahontas volt, a törzsfőnök lánya. Az indiánok szabályai szerint a kapitány megmenekült a kivégzéstől. A történet lélektani alapja abban rejlik, hogy John Smith volt az első fehér ember, akit Pocahontas látott. Pocahontas nem szeretett bele, mint ezt később romantikus regényírók megírták, csak nem akarta, hogy megöljék ezt a különös embert. Pocahontas később megkeresztelkedett, férjhez ment egy fiatal angol tiszthez és Jamestownból Londonba utazott. Londonban udvarhölgy lett. Ő mesélte el John Smith megmenekülésének történetét.

John Smith a legnagyobb veszélyek közt szervezte meg a virginiai telepek életét és megragadott minden alkalmat, hogy megszilárdítsa a békét az indiánokkal. 1609-ben megszebesült. Angliába utazott s előadásokat tartott a virginiai telepések életéről. Később éveket töltött New Englandban, a Bahama-szigeteken, majd Franciaország partjain. A kalózok elleni tengeri csatákban nagy szolgálatakat tett az angol és francia hajóknak. La Rochelleben romantikus szerelem fűzte Madame Chánoyeshez. Angliában adták ki nyolc könyvét. Leghíresebb könyve, amelyben magyarországi kalandjairól is beszámol, a "The True Travels, Adventures and Observations of Captain John Smith", 1630-ban jelent meg. Londonban, a St. Sepulchre templomban temették el. Barátai sírverset írtak sírja fölé s ebben megemlékeznek Báthori Zsigmondról és John Smith erdélyi címeréről.

Chatterton könyvéből kiderül, hogy John Smith

(Folyt. a 10. oldalon.)

Zenei lexikon zenénkről

AZ egyik legismertebb zenei kézikönyv, a *The Oxford Companion to Music*, kb. 2.5 oldalon foglalkozik a magyar zenével, ugyanannyin, mint a lengyelrel, míg a cseh zene 4.5 oldalt kap, a román 5.5 oldalt (igaz, hogy itt hosszan foglalkozik Bartók szerepével is). Ezenkívül külön hely jut az egyes zenszerzőknek; Bartók, Liszt, Chopin, Dvorák nagyjából egyforma terjedelemben tárgyalatnak. A következő neveket említi a könyv, mint magyar zenészekét, akiknek egy része persze csak magyarországi születésű: Tinódi, Bakfark, Versegly, Mosonyi, Erkel, Czibulka, Gungl, Schmidt, Reményi, Harmath, Heller, Joachim, Korbay, Novacek, Nikisch, Hubay, Lehár, Lajtha, Liszt, Bartók, Kodály, Zádor, Weiner, Kéler-Béla, Léner, Radics, Dohnányi.

A cikket azzal kezdi hogy a magyarok ázsiai eredetűek, legrégebb ősök, a húnok, mongol fajúak. A 4-ik században telepedtek le az országban és a 9-ikben csatlakoztak hozzájuk a magyarok. Melegen ír Mátyás ragyogó udvaráról, ahol nagy németalföldi s francia zenészek fordultak meg; a pápai nuncius szerint a királyi kápolna kórusa a legkitűnőbb volt, amit valaha hallott. Ugyanilyen hangon ír az "európai hírví Bakfark"-ról is. A magyar és a cigányzene közti viszonyt helyesen tárgyalja. A cigányzenét azonban kb. egynél je-

lentőségűnek tünteti fel a magyar zenei életben az igazi magyar zenével. A végén kiemeli, hogy a német születésű és nevelésű Küssler volt a vezető magyar zeneszerzők nevelője s ő tekinthető a modern magyar zene nevelő-apjának.

A legjellemzőbb, amit a "Magyar" címszónál ír: "A magyarok mongol fajúak. Míg főleg Magyarországon található. Néha a "magyar" szót használják "Hungarian" értelemben, mivel azonban az a "Hungarian music", amelyet a világ a legjobban ismer, a magyar cigányoké, ez (utóbbi) a szokott zenei asszociáció. (*The Oxford Companion to Music*, Oxford University Press, 1950).

A Svájci-Magyar Társaság

genfi csoportja igen értékes kulturális működést fejtett ki az elmúlt év folyamán. A csoport elnöke M. E. Turrettini volt, de még tavaly meghalt. Jelenleg Tóth Béla vezeti, mint alelnök és Jacot des Combes Victor, mint ügyvezető. Titkára Kupa László. Az elmúlt évben a következő előadásokat rendezte a csoport: Soos Géza: Menekültgondozás Németországban — Tóth Béla: Magyarország Európa peremén — Aldo Dami: Magyarország helyzete és jelentősége a Dunamedencében — André Lang: Magyarországi emlékeim — André Maday: A magyar nő jogi helyzete a századok folyamán — Paul Geisendorf (genfi állami levéltáros): Magyarország és Genf kapcsolatai a XVI.—XIX. sz.-ban. Az előadásokat minden alkalommal egy-egy magyar művész (Siki Béla, Lényei Jenő, Weisz Róbert, Cserfalvy Eliz, Gerecz Árpád) zeneszáma fejezte be.

Kárpát Kiadó Vállalat

néven önálló céggé alakult át P. Kótai Zoltán könyvkiadói vállalkozása, mely az elmúlt két év alatt 32 magyar könyv kiadását eredményezte Buenos Airesben. Együttal Magyar Könyvbarátok Diáriuma címen új irodalmi folyóirat indult meg a könyvkiadás támogatására. A Diárium első (52. júl-aug.-szept.) számában több irodalmi pályázatot is meghirdet.

THOMAS MORE (1478-1535): HUNGARY
HATH BEEN EVER HITHERTO A VERY SHURE
KEY OF CHRISTENDOM.

(Folyt. a 9. oldalról.)

kalandvágyó, merész, erős és rendkívüli tudású ember volt. Jól beszélt angolul, franciául, hollandul, olaszul és valószínűleg magyarul is; a magyar akkoriban diplomáciai nyelv volt a Balkánon. Kalandjai azonban olyan romantikusnak tűnnek, hogy sok történetíró azt hitte: John Smith hatodik Virginiai térképej és londoni könyvei tükréből azonban inkább egy tudós képe néz ránk. És nem felejthetjük el, hogy John Smithnek nagy része van abban, hogy a nyugati világ megismerte a magyar nép szenvedéseit, a török-tatár seregek kegyetlenségét és harcmodorát. Élete példa arra is, hogy a török megszállás idején is akadtak nyugati katonák, akik harcoltak az akkori keleti hódító, a török ellen. Akadtak angol, francia és német John Smith kapitányok, akik önszántukból indultak harcba Magyarország felszabadításáért. Ezek a John Smithek Magyarország felszabadításával egy időben egy hatalmas országot építettek fel a szabadság védelmére: az északamerikai Egyesült Államokat.

A magyarság életbiztosító intézménye

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1801 "P" Street, N. W. — Kossuth House — Washington 6. D. C., USA.

Díjtartalék tőke \$ 5,000,000; érvényben lévő biztosítási összeg 27 millió. Otthon az időregedett tagoknak és árváknak. Tagfelvétel az USA területén.

Magyarok a nagyvilágban

Asbóth Sándor, az Egyesült Államok argentinai nagykövete

A szabadságharc emigránsai közül kevesen futottak be külföldön olyan szép karriert, mint Asbóth Sándor, Kossuth hadsegéde; a világ megismerte Asbóthot, a zseniális mérnököt, Asbóthot, az amerikai szeptecsiós háború dandárparancsnokát, Asbóthot, Kentucky kormányzóját és az USA argentinai nagykövetét.

Hosszú volt az út, amíg Asbóth Sándor Világostól, Buenos Airesbe érkezett. Asbóth elkísérte Kossuth Lajost törökországi száműzetésébe. Innen ment Kossuth-tal együtt Amerikába.

Asbóth mérnök volt. Kezdetben egy építészeti irodában dolgozott New Yorkban és cikkeket írt az amerikai lapokban a magyar nép szenvedéseiről. Néhány év múlva gyárat alapított, amely kezdeti sikerek után összeomlott. Ekkor nevét azonban már egész New York ismerte: Asbóth Sándor tervezte ugyanis a legmerészebb newyorki felhőkarcolókat. Pályázatokat nyert s tervei a newyorki törvényhatósági tanács elé kerültek. New York városi bizottsága megszavazta Asbóth Sándor grandiózus tervét, amely szerint a Manhattan szigeten felhőkarcoló-negyedet kell építeni. A newyorki Manhattan Cityt Asbóth tervei alapján építették fel. Ismert mérnök és gazdag ember lett. Mikor kitört a szeptecsiós háború önként jelentkezett az északi hadsereg vezérkaránál. Lincoln Ábrahám a nyilvánosság előtti tüntetőleg megölelte, mielőtt a harctérre indult. Asbóth elment a csataterre, hogy küzdjön a szabadság eszméjéért, amit az erőszak magyar földön levert. Kossuth Lajos levelét mindig magánál hordta, szíve fölött.

A háború folyamán dandárparancsnok lett. Személyesen vezette rohamra embereit. Katonái

legendákat meséltek róla. Az volt a híre, hogy nem fogja a golyó. Egyik ütközetben, amikor csapatai már kiharcolták a győzelmet, megcáfolódott a legenda. Kilőtték alóla a lovát és az arcát átfúrta egy golyó.

A háború után a több érdemrenddel kitüntetett tábornokot Kentucky állam kormányzójává nevezték ki. Érdekes véletlen folytán 1867-ben, a kiegyezés évében diplomáciai szolgálatra szelme ki a kormány. Argentínába küldték, mint az USA második argentinai nagykövetét. Ünnepelesen fogadták Buenos Airesben. Az argentin kormány képviselői mellett az ottélt magyarok is jelen voltak.

Asbóth először Czetz tábornokot ölelte meg, a piskii csata hőstét, aki Argentínában telepedett le. Czetz tábornok nevéhez fűződik többek, közt az argentin kadétiskola, a Colegio Militar megalapítása: Ő maradt Asbóth Sándor legjobb barátja Argentínában. Asbóth nem sokáig élt. A golyó, amely az arcába fűródott, megakadt a koponyájában. Nem volt sebész, aki vállalni merne volna, hogy kioperálja a golyót. 1869. január 21-én nagy fájdalmak között meghalt. Buenosairesi sírját, az angol temetőben az amerikai nagykövetség gondozza. Az argentinai magyarok március 15-én mindig felkeresik Asbóth Sándort, két nemzet szabadsághősét, aki a délamerikai temetőben a magyar szabadságról álmodik. (F. J.)

Kossuth Kiadó

alakult Clevelandben 300 alapító taggal. Az Előkészítő Bizottság elnöke dr. Szász Béla. A Kiadó már több országban vezérképviselést állított fel s a végleges magalakulás után mindenütt megszervezi a Magyar Könyv Barátait. Clevelandban Kossuth-Könyvkereskedés is nyílt.

OUR REPUTATION IN THE WORLD

ENGLISH SUMMARY

By GEZA B. GROSSCHMID, Duquesne University

"Hungarian kaleidoscope from Spain" is the title of Father Megyer's report about Hungarian success in Spain. It is noted that the election of the Hungarian provincial, Father Vince Tomek, to Father-General of the Piarist Order (which is of Spanish origin) is responsible for the world-wide expansion of the order. The broad activities of the Spanish-American Society are underscored.

The discussion about how to improve the Hungarian reputation continues with the articles of

the professors Joseph Reményi, Western Reserve University, Cleveland, and Gyula Rézler, Texas University, Austin.

Mr. Janos Percsey's article about Captain John Smith (1580-1637) describes the adventurous life of this English hero who fought against the Turks in Hungary and became later Governor of Virginia.

On the occasion of the Saint Stephen festivals in the U.S.A., Messrs. Eisenhower, Stevenson and

OUR REPUTATION IN THE WORLD

(Cont. from page 11.)

Dulles were among those who sent telegrams. Those declarations, made by leading Americans, which praise the Hungarian people's stand and their sympathy for the West between 1945-1947, are also reported. These declarations emphasize that only Russian interference was able to destroy the Hungarian democracy. (Truman, Stevenson, Kersten). President Truman in his letter to Ferenc Nagy writes, "the Government and people of the U.S. have not forgotten the shocking events of 1947 in Hungary which culminated on June 1. of that year in the usurpation of governmental power by a small Communist minority... the U.S. Government formally denounced the actions of the Soviet occupation authorities and of the Communist minority as nullifying the expressed will of the Hungarian people and precluding the further exercise of democratic rights in that country; as a result of this Soviet-Communist coup, the Hungarian people were deprived of any real independence, the government of their own choosing, and all opportunity to develop free and democratic institutions".

A passage of General Eisenhower's telegram, "... we are paying homage to-day not only to a great Hungarian, but to the very vital spirit of freedom, of which Saint Stephen is an everlasting symbol". The following is quoted from a bill introduced by Representative Kersten (Wisconsin, Rep.): "At the municipal elections of Budapest of October 7, 1945, and at the national elections of Nov. 4, 1945, the people of Hungary defeated the Communist Party and took an unequivocal stand for the western form and western methods of democracy... The Communist regime in the Soviet Union... unilaterally subverted the will of the Hungarian people, and plunged Hungary into Communist totalitarianism by... the framing of so-called conspiracy cases, by the abduction of Béla Kovács, secretary general of the Smallholders Party, and by forcing the resignation of Ferenc Nagy, Prime Minister of Hungary... Be it resolved, that the Congress of the U.S. reaffirms the historic friendship of the American people with the Hungarian people between whom there are innumerable ties of kinship and concerning whose mutual aspirations for democracy, liberty, and justice there has always been an alliance...".

Governor Stevenson writes: "My fondest wish is that the greatness and piety of Saint Stephen continue to live in our souls... The U.S. has been proud of its continued friendship with the Hungarian people. We are happy that Louis Kossuth, the great hero of liberty, visited this country...".

There is an article about A. Asboth, who served as Kossuth's aide-de-camp during the Hungarian War of Independence (1848-49), later emigrated to the U.S. As an engineer, he participated in

the planning of New York City; Central Park was planned by him. He fought in the Civil War as a brigadier general. After the Civil War Asboth became American ambassador to Argentina; he died in Buenos Aires. There is news about the work of the Swiss-Hungarian Society.

Items of two Hungarian publishing houses: Kossuth Publishing Co., Cleveland, Ohio; and Karpat Publ. Co., Buenos Aires.

The Oxford Companion to Music contains several articles about Hungarian music and musicians, e.g. Liszt, Bartók, Kodály, Dohnányi, etc. It emphasizes that "Hungarian peasant music, though it has exercised much influence on Hungarian composers of to-day, is quite distinct from the so-called Hungarian Gipsy music" (Which "is really Hungarian music, too, performed by gipsies").

Speaking about the past Hungarian music, there is an interesting passage about the musical life of the renaissance court of Matthias Corvinus (1440-1490): "Under King Matthias Corvinus, both a heroic and enlightened monarch, the arts and literature were greatly encouraged. Musicians of many nations were welcomed at court, especially Netherland and French. The Papal nuncio reported in 1483 that the choir of the royal chapel was the finest he had anywhere heard".

The Central Eastern European Observer speaks about: the young Albanian writer, Sotiri, who won an important Italian literary contest,

Czapskis "In human land", which tells of the annihilation of 15,000 Polish P.W.'s in Russia during WW II; the American conductor, Henry Swoboda, who is of Czech descent, now in Argentina.

The column "Western Observer" reports about a new relief of Kossuth in Columbus, Ohio, various musical events, etc.

The noted American composer, Aaron Copland wrote in the "New York Times" about Bartók.

Several Music Festivals took place in Europe this Summer. Hungarian music and musicians were represented to a very large extent in most of them. (Bartók, Liszt, Kodály, resp. Fricsey, Ormandy, Szigeti, Vegh-Quartette, Hungarian-Quartette).

Hírünk a világban — Hungarian Monthly
Megjelenik havonta

Szerkesztő: Csicsery-Rónay István

Szerkesztőség és kiadóhivatal: P. O. Box 1005
Washington 13., DC., USA.